

PASCAL, BLAISE

(1623 – 1662)

Kérdezhetjük magunktól vajon Pascal filozófusként – a mai és széles értelemben a szónak –, íróként, tudósként, matematikusként, vagy fizikusként szerzett-e nagyobb hírnevet.

A hidraulika területén Pascaltól a folyadékstatika egyik úttörőjétől származik a híres Pascal-törvény, amiből megszületett a hidraulikus prés. A matematikus Pascal a valószínűség számítás, a goniometria illetőleg az infinitezimális analitika területén alkotott nagyot; az író a „Gondolatok”, illetve más művek alkotójaként, valamint irodalmi vitáiban vált híressé. A mai idők „tisztességes embere” számára nagyon nehéz Pascal különleges eklekticizmusa megnyilvánulásait elválasztani a XVII. század talán legkülönösebb zsenijének alkotásaitól. Valóban meglepő zseni, aki gyermekkorának 11. évében dolgozatot ír a hangokról és a következő esztendőben egyedül, kézikönyvek nélkül rekonstruálja Euklidesz 32. tételét.

Pascal 1623. június 19-én született Clermont d’Auvergne-ben, 3 éves korában elveszítette édesanyját. Elég szomorú, de ugyanakkor sok tanulással eltelt ifjúsága volt apja mellett, aki a pénzügyek területén dolgozott magas beosztásban és egyébként tanult és tudós ember hírében állt. 16 éves korában írja meg a kúpokról szóló esszéjét, 19 éves, amikor megszerkeszti az „arithmometert”, az első számológépet és 25 éves, amikor a folyadékok egyensúlyáról disszertál. 1646-ban kezd különbséget tenni az atmoszférikus nyomás és a folyadékokra ható nyomások között, amelyekre vonatkozó összefüggései végleges formába 1663-ban kerülnek. Híres törvénye megállapítja, miszerint a nyugvó folyadék belsejében a folyadéknyomás eredője bármely pontban merőleges a benne elhelyezett felületre, független a felület irányításától. Ezt a törvényt később általánosították a mozgó folyadék esetére is. Pascal tudós maradt volna talán, mai szóhasználattal „tudós ember” – ha betegsége és különböző nagyobb balesetek, amelyek egész életét jellemezték, lassanként nem térítették volna el spekulációk felé a filozófiai tudatról egy bizonyos miszticizmusba és a janzenista (reformmozgalom a katolikus egyházban) vita felé. A vele kortárs neves tudósok közül személyiségével, gondolatainak és elveinek megfogalmazásával tűnt ki. Széleskörű műveltséggel rendelkezett, a vitákban szellemi élményt nyújtó, utánozhatatlan nyelvezettel vett részt, különös sorsa tevékeny emberbaráttá formálta. Állandóan arra törekedett, hogy a csak néhány ember birtokában lévő felismeréseket népszerűsítse, közkinccsé tegye. Pascal 1662. augusztus 19-én Párizsban halt meg.

Ő mondta:

A titkolt szép cselekedetek a legbecesebbek.

A világegyetem egy olyan gömb, amelynek bárhol tekinthető a középpontja, a felszíne azonban sehol sem.

Akarod, hogy dicsérjelek? Akkor ne dicsérd tenmagad.

Az embernek leleményei évszázadról évszázadra haladnak. A világ jósága és gonoszsága általában ugyanaz marad.

Az igazság hatalom nélkül tehetetlen, a hatalom igazság nélkül zsarnokság. Kevésre és sokra, mindenre és semmire képes; nem angyal, nem állat: csak ember. Minél többet érintkezem emberekkel, annál jobban szeretem a kutyámat.

Nem rendkívüli teljesítményeiből, hanem hétköznapi viselkedéséből állapítjuk meg, mire képes valakinek az erénye.

Rendszerint jobban meggyőznek minket azok az érvek, amelyekre magunk jövünk rá, mint azok, amelyek másoknak jutnak eszükbe.

TOLNAI BÉLA

gépészmérnök

Talán még soha senkinek nem jutott eszébe a miatt bánkódni, hogy nincsen három szeme, de vigasztalhatatlanok vagyunk, ha egy sincs.

Ezt a levelet hosszabban fogalmaztam, mint szoktam, csak azért, mert nem volt elég időm ahhoz, hogy lerövidítsem.

A természet titkai rejtve vannak előttünk; jóllehet állandóan alkot, nem látjuk mindig az eredményt; csak idővel s koronként ismerjük meg, s bár a természet mindig egyforma, mi sem ismerjük mindig egyformán. Egyre többet tapasztalhatunk, mert elménk egyre fejlődik...

...nem vagy kevésbé Isten akkor, ha sújtasz és ha büntetsz, mint amikor vigasztalsz és kegyelmet gyakorolsz.

A szívnek megvan a maga ésszerűsége, amit az értelem egyáltalán nem ismer. Hogyan is ismerhetné meg a rész az egészet?

Semmi sem olyan fontos az ember számára, mint a sorsa, semmi sem olyan félelmetes, mint az örök élet.

Csak az a szegény, ha valaki nem ismer szegényt.

... a túlzott jóindulat is zavarja az embert.

... a testi fájdalom csak a lelki fájdalom büntetése és tükröképe.

Tudnunk kell, mire vagyunk képesek: több vagyunk a semminél, de nem vagyunk minden...

A szeretet vagy a gyűlölet megváltoztatja az igazságot.

Nevét viseli:

A nyomás mértékegysége

$$1 \text{ Pa} = 1 \text{ N/m}^2 = 1 \text{ kg m}^{-1} \text{ s}^{-2}$$

Pascal-törvény

A nyomás a folyadékokban minden irányban egyenletesen terjed.

Pascal-háromszög

a binomiális együtthatók ábrázolása

Pascal-féle csiga

Az r sugarú körhöz tartozó konchoid.

Pascal-tétele

Bármely (nem elfajult) kúpszeletbe írt hatszög átellenes oldalainak metszéspontjai egy egyenesre az ún. Pascal-egyenesre illeszkednek.

Forrás

La Houille Blanche, Grenoble, 1958.

<http://www-groups.dcs.st-and.ac.uk/~history/Mathematicians/Pascal.html>

http://schools.keldysh.ru/sch444/MUSEUM/1_17-17.htm

Pascal-számológépe

